

УДК 339.92:338.48

ВПЛИВ ЄВРО–2012 НА СТРУКТУРНУ МОДЕРНІЗАЦІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ

Віктор Борщевський

*Інститут регіональних досліджень НАН України,
вул. Козельницька, 4, м. Львів, Україна, 79026, тел. (032) 270-64-31,
e-mail: borshchevsky@ukr.net*

Досліджено структурні аспекти впливу Євро–2012 на українську економіку. Виявлено пріоритетні напрями модернізації господарського комплексу України в процесі підготовки до Євро–2012. Проаналізовано позитивні та негативні наслідки для розвитку європейської інтеграції України.

Ключові слова: Євро–2012, структурна модернізація економіки, галузева структура, сфера послуг, нова економіка.

У процесі підготовки України до проведення спільного із Польщею чемпіонату Європи з футболу «Євро–2012» вітчизняна економіка зіштовхнулася зі значною кількістю нових викликів і проблем. Це змусило українських політиків, господарників і науковців шукати відповіді на численні запитання, що виникли в умовах підготовки до мега-заходу європейського рівня і були спрямовані на підвищення ефективності функціонування господарського комплексу нашої держави, його технологічної модернізації та структурної оптимізації.

Протягом 2007–2011 років в Україні здійснено розробку та втілення у життя значної кількості проектів і програм, орієнтованих на пришвидшення підготовки нашої держави до Євро–2012. Вони стосувалися як інституційного забезпечення організаційних заходів, так і фінансово-бюджетних, адміністративних і регіональних аспектів підготовки до цього спортивного форуму. Якись із них досягли поставлених цілей, деякі були реалізовані лише частково, а окремі навіть супроводжувалися деструктивними ефектами.

У вітчизняній науковій літературі дослідженню економічних наслідків Євро–2012, з огляду на новизну цієї проблематики, присвячено відносно незначну кількість публікацій. Зокрема, різні аспекти впливу Євро–2012 на українську економіку проаналізовано у працях І. Бураковського, В. Засадко, О. Макаренка, Ю. Мігушенка, І. Скавронської, М. Флейчук, а також у колективних працях вчених Національного інституту стратегічних досліджень та Інституту економічних досліджень і політичних консультацій в Україні тощо.

Головну увагу у цих працях акцентовано на галузевих аспектах підготовки нашої держави до Євро–2012, включаючи окреслення тих економічних переваг і ризиків, з якими зіштовхнулися відповідні галузі у процесі реалізації організаційних заходів, спрямованих на проведення в Україні та Польщі

чемпіонату Європи з футболу. Водночас наукових публікацій, присвячених структурній модернізації національної економіки в контексті Євро-2012, з урахуванням дії системних чинників впливу на її здійснення, сьогодні практично немає.

Метою цієї публікації є виявлення пріоритетних сфер модернізації української економіки в умовах підготовки та проведення Євро-2012, а також окреслення основних політичних, організаційних, інституційних та суспільно-психологічних чинників впливу на модернізацію господарського комплексу нашої держави та її регіонів у контексті реалізації стратегії європейської інтеграції України.

Першочерговими напрямками докладання зусиль у напрямі здійснення організаційних заходів, пов'язаних з підготовкою до Євро-2012, сьогодні можна вважати: активізацію співробітництва України з Польщею, УЄФА та іншими європейськими структурами, задіяними у цьому процесі; розвиток прикордонної, транспортної та комунальної інфраструктури; удосконалення інституційного середовища в контексті формування правових засад розвитку державно-приватного партнерства та поліпшення в Україні інвестиційного клімату; становлення основних елементів індустрії гостинності, таких як розвиток туристично-готельного господарства, покращення його кадрового забезпечення, реалізація заходів, спрямованих на формування сучасного іміджу України в Європі та світі тощо (рис. 1).

Рис. 1. Основні напрями реалізації заходів з підготовки України до Євро-2012

Зокрема, з цього приводу І. Бураковський зазначає: «Найбільше від проведення чемпіонату в Україні виграють туризм, готельний бізнес, сфера обслуговування та інфраструктура. До того ж, готелі, які будуються до ЧЄ, є не тільки важливим елементом підготовки до Євро, а й початком створення в країні «індустрії гостинності», яка важлива і для туристів, і для бізнесу» [1].

Водночас кожна з окреслених сфер докладання зусиль означає досягнення не лише короткотермінових ефектів, пов'язаних із залученням державних і приватних інвестицій, включаючи іноземні, у різні сектори національної економіки та господарські комплекси приймаючих регіонів. Розвиток кожної із цих сфер, враховуючи дію мультиплікатора інвестицій, а також наявність

системних взаємозв'язків у економіці, тягне за собою збільшення позитивних зрушень і в інших, насамперед суміжних, галузях господарювання.

Загалом сила мультиплікаційного впливу Євро-2012 на українську економіку в різних секторах господарського комплексу виявлятиметься за принципом «концентричних кіл». В епіцентрі впливу опиняться туризм, об'єкти інфраструктури (насамперед спортивної), транспорт і зв'язок, сфера громадського харчування. Друге коло складатимуть будівельна галузь, навчально-освітня та консалтингова діяльність, медичне обслуговування населення, рекреаційно-відпочинкова індустрія та курортне господарство, культурно-розважальні заклади, банківські та страхові установи, житлово-комунальна сфера, сектор побутового обслуговування населення. У третє коло мультиплікаційного впливу від проведення в Україні Євро-2012 потраплять сільське господарство та переробна промисловість, металургія, галузі видобувної промисловості, інформаційна сфера, включаючи засоби масової інформації, поліграфію та сектор ІТ-технологій, легка промисловість, енергетика, а також управлінська діяльність та маркетингові послуги (рис. 2).

Рис. 2. Концентрація впливу Євро-2012 на різні галузі національної економіки

Водночас зазначимо, що підготовка до проведення Євро-2012 в Україні та Польщі позитивно впливає не лише на зростання обсягів виробництва в різних секторах національної економіки, але й сприяє модернізації галузевих і регіональних виробничих підсистем господарського комплексу нашої держави. Зокрема, активізація співробітництва з польськими партнерами, виконавчими

підрозділами УЄФА та іншими європейськими інституціями у процесі підготовки до Євро–2012 стала вагомим стимулом для реалізації низки інвестиційних проектів інноваційного характеру, що дало змогу модернізувати виробничий потенціал вітчизняних підприємств за рахунок залучення нових технологій і знань. Цьому також сприяло відкриття нових і технічне переоснащення діючих пунктів пропуску на українсько-польському кордоні, а також розбудова мереж транспортних комунікацій, включаючи будівництво сучасних аеропортів, автомагістралей, введення інновацій на залізничному транспорті. Це дало змогу посилити пропускну спроможність українсько-польського кордону, підвищити мобільність підприємців та пришвидшити рух товарів (зокрема, технологічного обладнання) з європейських держав в Україну (рис. 3).

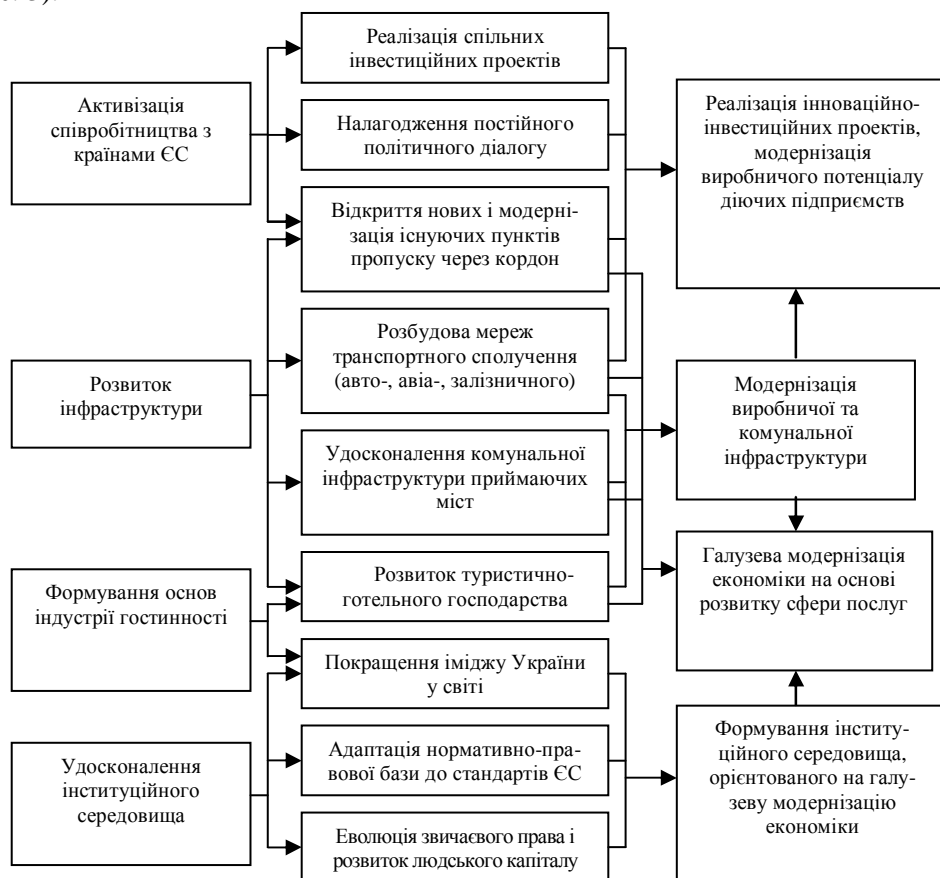

Рис. 3. Підготовка до Євро–2012 у контексті модернізації національної економіки

Завдяки розвитку інфраструктури та формуванню основ індустрії гостинності в Україні відбувається також модернізація економіки в галузевому розрізі. Вона полягає у збільшенні частки сфери послуг та інноваційних галузей, включаючи розвиток ринків освітніх послуг і консалтингу, IT-технологій, транспорту і транзиту в

національній економіці. В перспективі зростання економічного потенціалу цих сфер діяльності даватиме змогу забезпечити зміну експортної орієнтації України із сировинної на послугову, а також перейти на інноваційну модель спеціалізації у міжнародному поділі праці.

Окрім того, удосконалення інституційного середовища, пов'язане з наближенням діючої в Україні системи управління та розподілу бюджетних коштів до європейських стандартів, включаючи поглиблення державно-приватного партнерства, що повинно потягнути за собою відмову від пострадянської ментальності та утриманських стереотипів і зумовити підвищення якості людського капіталу та покращення іміджу нашої держави у світі. А це, у свою чергу, забезпечить становлення цивілізованих інституційних засад функціонування вітчизняної економіки на довгострокову перспективу та модернізацію галузевої структури господарського комплексу нашої держави відповідно до пріоритетів її європейської інтеграції.

Отже, проведення Євро-2012 може мати значний модернізаційний вплив на національну економіку та суттєво посприяти реалізації євроінтеграційної стратегії нашої держави, насамперед на тлі посилення дискусій з приводу активізації економічної співпраці між Україною та ЄС, викликаних загостренням кризових процесів у самому ЄС та збереження політичної нестабільності в Україні. З цього приводу вітчизняні дослідники відзначають: «Наша країна зможе не лише здійснити витрати на розбудову спортивної і загальної інфраструктури, піднесення виробничої і невиробничої сфер, а й отримати доходи у результаті приїзду великої кількості відвідувачів за рахунок їхніх витрат на житло, харчування, супутні розваги тощо, і таким чином стимулювати як розвиток туристичної галузі, так і зростання загального добробуту країни» [4, с. 88].

Ще одним аспектом позитивного впливу Євро-2012 на структурну модернізацію української економіки є той кумулятивний ефект, який, цілком імовірно, потягне за собою проведення чемпіонату в різних регіонах нашої держави, зокрема в контексті розвитку господарських комплексів суміжних територій та активізації міжрегіонального співробітництва в Україні загалом. Зокрема, аналітики Інституту економічних досліджень та політичних консультацій акцентують увагу на тому, що «усі запропоновані приймаючі міста – важливі регіональні центри..., інвестиції у високоякісні транспортні зв'язки між ними та достатня інфраструктура всередині міст принесуть користь усій економіці..., потреба в забезпеченні високоякісних зв'язків з відповідними польськими приймаючими містами покращить інфраструктурні зв'язки між ЄС та Україною, що у свою чергу буде вигідним для країни та економіки..., запропонований план може бути важливою віхою в розвитку української економіки, який може вийти далеко за рамки Чемпіонату Європи з футболу» [5, с. 7].

Перелічимо основні інструменти структурної модернізації вітчизняної економіки в процесі підготовки до Євро-2012: реалізація навчально-освітніх програм і проектів, пов'язаних з підготовкою волонтерів і стюардів, формування

мовних навичок у працівників правоохоронних структур і медичних закладів, а також становлення ефективних систем адміністрування новими об'єктами інфраструктури; державне та приватне інвестування в будівництво сучасних спортивних арен, модернізацію комунального господарства, розвиток галузей сфери послуг, включаючи туристично-готельне господарство та відпочинково-розважальну індустрію; проведення організаційних заходів, спрямованих на координацію зусиль центральних і регіональних органів влади, а також узгодження пріоритетів їхньої діяльності з операційними і стратегічними планами приватних українських і закордонних інвесторів тощо (рис. 4).

Рис. 4. Інструменти структурної модернізації економіки в процесі підготовки до Євро-2012

Водночас, не слід нехтувати тими ризиками, якими супроводжується підготовка до Євро-2012 для вітчизняної економіки, включаючи модернізаційний аспект цієї проблеми. Наприклад, європейські експерти застерігають: «Коли ви організуєте заходи такого типу, треба бути дуже обережним з витратами ... Величезні економічні проблеми, які зараз має Греція, виникли, зокрема, через надмірні витрати на організацію 2004 р. Літньої олімпіади. Той захід значною мірою фінансувався за рахунок кредитних коштів. Це було погано для економіки, оскільки створювало бюджетний дефіцит, який згодом було дуже важко подолати... Греція та Іспанія, яка брала Олімпіаду 1992 року, збільшували витрати на організацію цих заходів більш ніж удвічі в порівнянні із запланованим на початку кошторисом... Такі заходи є виправданням для витрат, які часом необхідні для країни, але часом вони тільки тішать гордість політиків» [2].

У цьому контексті головними ризиками Євро-2012 для структурної модернізації національної економіки слід визнати:

- Надмірну централізацію управлінських функцій у процесі проведення підготовчих робіт та розподілу бюджетних коштів. Це може зумовити надто велике навантаження на державний бюджет, а відтак і до посилення фіскального тиску на

бізнес. Окрім того, в Україні може відбутися консервування неефективної системи розподілу адміністративно-управлінських повноважень, пов'язане із суттєвим обмеженням ролі органів місцевого самоврядування, що означатиме гальмування руху нашої країни на шляху європейської інтеграції.

- Посилення галузевих диспропорцій у зв'язку з інвестуванням переважної частини фінансових ресурсів у відносно вузьке коло галузей та регіонів. Як наслідок, за відсутності дієвих механізмів міжрегіонального співробітництва та посиленні режиму ручного управління економікою, що супроводжуватиметься блокуванням ринкових важелів перерозподілу ринкових ресурсів, виникне ефект штучного збагачення одних секторів господарювання і територіально-виробничих комплексів за рахунок інших.

- Поява проблеми «білих слонів» або неспроможність ефективного використання спортивних об'єктів і закладів інфраструктури, споруджених до Євро–2012, після його завершення. Цей ризик може реалізуватися в разі браку позитивних системних зрушень у напрямі поліпшення в Україні інвестиційного клімату та розвитку дієвого малого і середнього підприємництва протягом кількох наступних років. Адже тільки приватний інтерес, який реалізовується в умовах конкурентного ринку, спроможний забезпечувати ефективне використання наявних економічних і господарських ресурсів держави, включаючи об'єкти ринкової та соціальної інфраструктури. Саме тому пошук механізмів залучення приватних підприємців до управління вищезгаданими об'єктами є основною запорукою їхнього ефективного використання і після завершення Євро–2012.

Отже, потенціал структурної модернізації української економіки в умовах підготовки до Євро–2012 та в контексті пріоритетів європейської інтеграції нашої держави може набути своєї максимальної реалізації лише в разі здійснення економічної політики нашої держави, орієнтованої на становлення основ конкурентного ринку та формування інституційного середовища на принципах, притаманних країнам ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бураковський І. ЧС дав початок «індустрії гостинності» / І. Бураковський // Євро–2012 мобілізував Україну: оцінки економістів і політологів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chudovo.org/yevro-2012-mobilizuvav-ukraini-ocinki-ekonomistiv-i-politologiv>.

2. Експерт: Євро–2012 призведе до погіршення економічної ситуації в Україні та Польщі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/~1/0/all/2011/06/19/242385>.

3. Макаренко О. Вплив Євро–2012 на економіку України [Електронний ресурс] / О. Макаренко. – Режим доступу : file://localhost/C:/Documents%20and%20Settings/Admin/Рабочий%20стол/Євро_2012.mht.

4. Скавронська І. Структуризація галузей народного господарства для підвищення добробуту України в умовах підготовки до прийняття чемпіонату

Європи з футболу у 2012 році / І. Скавронська // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 1 (30). – С. 88–93.

5. Україна та Євро–2012: як гарантувати його економічний потенціал. – К. : Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2008. – С. 7.

Стаття надійшла до редколегії 25.09.2011

Прийнята до друку 05.11.2011

INFLUENCE OF EURO–2012 ON STRUCTURAL MODERNISATION OF UKRAINIAN ECONOMY: EUROINTEGRATION CONTEXT

Victor Borshchevsky

*Institute of regional researches of National Academy of Sciences of Ukraine,
Kozelnytska St., 4, Lviv, Ukraine, 79026, tel. (032) 270-64-31,
e-mail: borshchevsky@ukr.net*

The structural aspects of influence of Euro–2012 on the Ukrainian economy are investigated in the article. Priority directions of modernisation of economic complex of Ukraine in the process of preparation to Euro–2012 are determined. Positive and negative consequences for development of European integration of Ukraine are analysed.

Key words: Euro–2012, structural modernisation of economy, branch structure, service business, new economy.

ВЛИЯНИЕ ЕВРО–2012 НА СТРУКТУРНУЮ МОДЕРНИЗАЦИЮ УКРАИНСКОЙ ЭКОНОМИКИ: ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫЙ КОНТЕКСТ

Виктор Борщевский

*Институт региональных исследований НАН Украины,
ул. Козельницкая, 4, г. Львов, Украина, 79026, тел. (032) 270-64-31,
e-mail: borshchevsky@ukr.net*

Исследованы структурные аспекты влияния Евро–2012 на украинскую экономику. Определены приоритетные направления модернизации хозяйственного комплекса Украины в процессе подготовки к Евро–2012. Проанализированы позитивные и негативные последствия для развития европейской интеграции Украины.

Ключевые слова: Евро–2012, структурная модернизация экономики, отраслевая структура, сфера услуг, новая экономика.